

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*“ Формування соціальної компетентності
майбутніх психологів з різним рівнем
професійної ідентичності ”*

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи ОПН-21м
Спеціальності 011 “Освітні, педагогічні
науки”

Плахова Г.В

Керівник: Сапожников С. В.,
д. пед. наук, професор

м. Дніпро
2023

АНОТАЦІЯ

Випускної кваліфікаційної роботи магістра

Плахової Ганни В'ячеславівни

на тему:

«“Формування соціальної компетентності майбутніх психологів з різним рівнем професійної ідентичності ”»

Кваліфікаційна робота здобувачки 2-го курсу, спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі формування соціальної компетентності майбутніх психологів з різним рівнем професійної ідентичності.

У роботі здійснено теоретичний аналіз науково-теоретичних підходів вітчизняних та зарубіжних науковців до визначення соціальної компетентності, розкрито її походження, структуру, психологічні характеристики її компонентів. Встановлено, що соціальна компетентність – це інтегративна якість особистості, яка включає в себе необхідні знання, досвід, здібності, що дозволяють людині адекватно адаптуватися в соціумі і ефективно взаємодіяти в суспільстві. Загальна структура соціальної компетентності складна і внутрішньо диференційована і включає ряд основних компонентів які її обумовлюють, це: «соціальний інтелект» який є більш вузькою основою за змістом в своєму поведінковому аспекті, але при цьому одночасно грає роль когнітивної основи для соціальної компетентності. Проведено науково-теоретичний аналіз підходів вітчизняних та зарубіжних науковців до визначення професійної ідентичності, розкрито її природу, походження та місце в структурі соціальної компетентності. Дослідженням підтверджено специфічність формування соціальної компетентності. Визначено три взаємопов'язані компоненти соціальної компетентності: пізнавально-когнітивний; емоційно-ціннісний; мотиваційно-поведінковий.

Узагальнені результати, які отримані в ході дослідно-експериментальної перевірки ефективності виявлених педагогічних умов формування соціальної

компетентності майбутніх психологів з різним рівнем професійної ідентичності, а саме: об'єктивні та суб'єктивні педагогічні умови – вікові особливості, психофізіологічні особистісні риси та якості, природні здібності майбутнього психолога, ресурсне забезпечення освітнього процесу; зовнішні та внутрішні – соціальні процеси, що відбуваються у найближчому соціумі та суспільстві, характер і спрямованість середовища закладу вищої освіти, базовий соціокультурний досвід майбутнього психолога; колективні та індивідуальні – особливості організації освітнього процесу та життєдіяльності студентів-психологів, специфіка взаємодії з оточенням, мотиви діяльності, особистісно-дієвий контекст розвитку; сприятливі та несприятливі – цілеспрямована діяльність науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти, характер та умови навчально-пізнавальної діяльності студентів, відсутність планування розвитку. Стосовно особливостей саморегуляції поведінки майбутніх психологів, дослідженням підтверджено, що майбутні психологи з високим рівнем професійної ідентичності мають вищий рівень гнучкості поведінки порівняно з майбутніми психологами з низьким рівнем професійної ідентичності.

Ключові слова: компетентність, соціальна компетентність, ідентичність, професійна ідентичність, професійна ідентифікація, педагогічні умови.

SUMMARY

Master's graduation thesis

Plakhova Hanna Vyacheslavivna

Topic: " Formation of Social Competency of Future Psychologists with Different Levels of Professional Identity "

This thesis, in the major of Educational and Pedagogical Sciences (Alfred Nobel University, Dnipro, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work), is devoted to the problem of forming social competence in future psychologists with a late level of professional identity.

In the work, a theoretical analysis of the scientific and theoretical approaches of domestic and foreign scientists to the definition of social competence is conducted.

The origin, structure, and psychological aspects of social competence are described. It is established that social competence is an integrative quality of personality, which includes the necessary knowledge, experience, and abilities that allow a person to adequately adapt to society and interact effectively in society. A scientific and theoretical analysis of the approaches of domestic and foreign scientists to the definition of professional identity is described, in which its origin and place in the structure of social competence are revealed. The study confirmed specifics about how social competence is formed. Three interrelated components of social competence are defined: educational/cognitive; emotional/value-based; motivational/behavior-based.

Generalized results obtained in the course of experimental verification of the effectiveness of the identified pedagogical conditions for the formation of social competence in future psychologists with differing levels of professional identity are as follows:

Objective and subjective pedagogical conditions: age characteristics, psychophysiological personal traits and qualities, natural abilities of the future psychologist, resource availability in the educational process. External and internal: social processes taking place in the surrounding community and society, the nature and orientation of the environment at a given higher education institution, the basic sociocultural experience of the future psychologist.

Collective and individual: features of the organization of the educational process and life activities of psychology students, specifics of interaction with surrounding people, motives for acting, personal and action-based context of development. Favorable and unfavorable: purposeful activity of scientific and pedagogical staff at a given institution of higher education, nature and conditions of students' educational and cognitive activity, lack of development planning. Regarding the self-regulation of future psychologists' behavior, the study confirmed that future psychologists with a high level of professional identity have a higher level of behavioral flexibility compared to future psychologists with a low level of professional identity.

Key words: competence, social competence, identity, professional identity, professional identification, pedagogical conditions.

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУКАХ	14
1.1 Визначення соціальної компетентності в контексті науково-теоретичних підходів.....	14
1.2 Психологічні характеристики структурних складових соціальної компетентності.....	17
1.3 Педагогічні умови формування соціальної компетентності майбутніх психологів із різним рівнем професійної ідентичності.....	24
Висновки до першого розділу	29
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ	30
2.1 Співвідношення понять професійна ідентичність, професійна ідентифікація, професійне ідентифікування.....	30
2.2 Структура та етапи розвитку професійної ідентичності.....	34
Висновки до другого розділу	43
РОЗДІЛ 3 ДОСЛІДНО-ЕСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРВІРКА ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	45
3.1 Загальна логіка й методика організації експериментального дослідження.....	45
3.2 Аналіз результатів дослідно-експериментальної перевірки	47
Висновки до третього розділу	91
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	97
ДОДАТКИ	109